

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

NGUYỄN VĂN DƯƠNG

**NGHIÊN CỨU CƠ SỞ THỰC TIỄN CHO QUẢN LÝ
RỪNG CỘNG ĐỒNG TẠI HUYỆN TRÙNG KHÁNH
TỈNH CAO BẰNG**

LUẬN VĂN THẠC SĨ LÂM HỌC

Thái nguyên, năm 2020

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

NGUYỄN VĂN DƯƠNG

**NGHIÊN CỨU CƠ SỞ THỰC TIỄN CHO QUẢN LÝ
RỪNG CỘNG ĐỒNG TẠI HUYỆN TRÙNG KHÁNH
TỈNH CAO BẰNG**

Ngành: Lâm Học

Mã số: 8.62.02.01

LUẬN VĂN THẠC SĨ LÂM HỌC

Người hướng dẫn khoa học: PGS TS: Lê Sỹ Trung

Thái nguyên, năm 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan rằng: Đây là công trình nghiên cứu của chính tôi, các số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kỳ công trình nào khác và chưa từng sử dụng để bảo vệ một học vị nào.

Thái Nguyên, ngày   tháng   năm 2020

Tác giả

Nguyễn Văn Dương

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình thực hiện đề tài và hoàn thành bản luận văn, tôi luôn nhận được sự giúp đỡ của nhiều tổ chức và cá nhân. Nhân dịp này tôi xin trân trọng cảm ơn Ban Giám hiệu, Khoa Lâm học - Trường Đại Học Nông Lâm Thái Nguyên đã tạo điều kiện cho tôi được theo học chương trình đào tạo tại trường.

Tôi xin trân trọng cảm ơn tập thể cán bộ khoa Khoa Lâm học, Trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên đã nhiệt tình giúp đỡ tạo điều kiện thuận lợi nhất để tôi hoàn thành luận văn.

Đặc biệt, tôi xin bày tỏ lòng biết ơn sâu sắc đến thầy giáo hướng dẫn PGS.TS. Lê Sỹ Trung đã trực tiếp hướng dẫn giúp đỡ tôi trong quá trình thực hiện đề tài.

Tôi xin chân thành cảm ơn gia đình, bạn bè đã đóng góp công sức, động viên và giúp đỡ tôi hoàn thành đề tài này.

Xin chân thành cảm ơn !

Thái Nguyên, ngày   tháng   năm 2020

Tác giả

Nguyễn Văn Dương

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC CÁC BẢNG	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Sự cần thiết.....	1
2. Mục tiêu nghiên cứu.....	2
3. Ý nghĩa nghiên cứu	2
CHƯƠNG I. TỔNG QUAN CÁC VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU	4
1.1. Một số khái niệm và quan điểm về cộng đồng, lâm nghiệp cộng đồng và quản lý rừng cộng đồng.....	4
1.1.1 Khái niệm về cộng đồng.....	4
1.1.2. Khái niệm về lâm nghiệp cộng đồng.....	4
1.1.3. Khái niệm về quản lý rừng cộng đồng.....	5
1.2. Các nghiên cứu trên thế giới	7
1.2.1. Những nghiên cứu về quản lý rừng cộng đồng.....	7
1.2.2. Một số bài học kinh nghiệm về Lâm nghiệp cộng đồng tại một số nước.	9
1.3. Những nghiên cứu ở trong nước	12
1.3.1. Các giai đoạn phát triển rừng cộng đồng ở Việt Nam	12
1.3.2. Thực trạng quản lý rừng cộng đồng ở Việt Nam.....	13
1.3.4. Những thực tiễn tốt của rừng cộng đồng	18
1.3.5. Đánh giá chung	23
CHƯƠNG II. NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	25
2.1. Đối tượng nghiên cứu.....	25

2.2. Phạm vi nghiên cứu.....	25
2.3. Nội dung nghiên cứu.....	25
2.3.1. Nghiên cứu các chính sách của nhà nước liên quan đến quản lý, bảo vệ và phát triển rừng cộng đồng tại địa phương	25
2.3.2. Thực trạng quản lý, bảo vệ, sử dụng rừng và đất rừng cộng đồng tại địa phương.....	25
2.3.3. Đánh giá quản lý rừng cộng đồng tại khu vực nghiên cứu	25
2.3.4. Phân tích những thuận lợi, khó khăn và đề xuất một số giải pháp trong quản lý và bảo vệ rừng cộng đồng tại huyện Trùng Khánh tỉnh Cao Bằng ...	26
2.4. Phương pháp nghiên cứu.....	26
2.4.1. Lựa chọn địa điểm nghiên cứu.....	26
2.4.2. Phương pháp kế thừa các số liệu thứ cấp.....	26
2.4.3. Phương pháp thu thập số liệu sơ cấp.....	27
2.4.4. Phương pháp xử lý số liệu.....	28
2.4.5. Phương pháp chuyên gia.....	28
CHƯƠNG III. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	29
3.1. Các chính sách của nhà nước liên quan đến quản lý bảo vệ và phát triển rừng cộng đồng tại địa phương	29
3.1.1. Chính sách liên quan đến quyền và trách nhiệm của cộng đồng dân cư thôn tham gia quản lý, phát triển rừng cộng đồng	29
3.1.2. Chính sách hưởng lợi liên quan đến quản lý rừng cộng đồng	34
3.2. Thực trạng quản lý, bảo vệ và sử dụng rừng và đất rừng cộng đồng	37
3.2.1. Tình hình quản lý, bảo vệ và sử dụng rừng và đất rừng tại huyện Trùng Khánh tỉnh Cao Bằng.....	37
3.2.2. Thực trạng quản lý, sử dụng rừng và đất rừng cộng đồng tại 03 xã nghiên cứu	41
3.3. Kết quả đánh giá quản lý rừng cộng đồng tại 03 xã nghiên cứu	43

3.3.1. Kết quả đánh giá các bước hình thành và quản lý rừng cộng đồng tại 03 xã	43
3.3.2. Kết quả về sự tham gia của cộng đồng tại khu vực nghiên cứu	46
3.3.3. Tác động của mô hình đến phát triển kinh tế - xã hội - môi trường	48
3.4. Kết quả phân tích khó khăn và đề xuất một số giải pháp quản lý và bảo vệ rừng cộng đồng tại huyện Trùng Khánh tỉnh Cao Bằng	50
3.4.1. Kết quả phân tích những khó khăn trong quá trình quản lý rừng cộng đồng tại huyện Trùng Khánh tỉnh Cao Bằng	50
3.4.2. Một số giải pháp hình thành, quản lý và sử dụng rừng cộng đồng	52
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ	73
1. Kết luận	73
2. Kiến nghị	74
TÀI LIỆU THAM KHẢO	75

DANH MỤC CÁC TỪ VIẾT TẮT

TT	TỪ VIẾT TẮT	CỤM TỪ ĐƯỢC VIẾT TẮT
1	LNCD	Lâm nghiệp cộng đồng
2	LNXH	Lâm nghiệp xã hội
3	GDGR	Giao đất giao rừng
4	UBND	Ủy Ban nhân dân
5	Bộ NN&PTNT	Bộ Nông nghiệp và phát triển nông thôn
6	Luật BV&PTR	Luật bảo vệ và phát triển rừng
7	KTXH	Kinh tế xã hội

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 3.1: Diện tích và các loại rừng của huyện Trùng Khánh tỉnh Cao Bằng	38
Bảng 3.2: Diện tích rừng và đất lâm nghiệp của cộng đồng và UBND xã quản lý của huyện Trùng Khánh.....	40
Bảng 3.3: Diện tích rừng và đất rừng phân theo chủ quản lý của 03 xã nghiên cứu	41
Bảng 3.4: Kết quả phỏng vấn tình hình biến động tài nguyên rừng cộng đồng tại 3 xã thuộc khu vực nghiên cứu	42
Bảng 3.5: Mức độ tham gia và nhận thức của người dân tại khu vực nghiên cứu	47
Bảng 3.6: Ý kiến của người dân về tác động của rừng cộng đồng tại khu vực nghiên cứu	49
Bảng 3.7: Tổng hợp những khó khăn quá trình hình thành, quản lý rừng cộng đồng tại huyện Trùng Khánh.....	50
Bảng 3.8. Một số hoạt động khắc phục những nguyên nhân ảnh hưởng đến công tác quản lý bảo vệ rừng tại huyện Trùng Khánh tỉnh Cao Bằng.....	64

MỞ ĐẦU

1. Đặt vấn đề

Trong những năm qua, xu hướng nhận thức về vai trò của cộng đồng trong quản lý, bảo vệ và phát triển rừng đã có nhiều thay đổi. Thực tế đã chỉ ra rằng trải qua nhiều thế hệ, những cộng đồng sống trong rừng, phụ thuộc vào các sản phẩm từ rừng đã đúc kết cho mình những kiến thức bản địa, những luật tục truyền thống trong quản lý, sử dụng bền vững tài nguyên rừng xung quanh họ. Những lễ hội truyền thống được tổ chức hàng năm của cộng đồng thể hiện lòng tin, tín ngưỡng của người dân đối với rừng, sự tôn trọng của họ với rừng, nơi đã cung cấp những nhu yếu phẩm cần thiết hàng ngày cũng như cuộc sống tâm linh của họ.

Hơn hai thập kỷ qua Việt Nam đã có nhiều nỗ lực trong phát triển tài nguyên rừng. Tuy nhiên, trên bình diện chung thì tỷ lệ che phủ rừng vẫn còn ở mức độ thấp. Có nhiều nguyên nhân dẫn đến tình trạng suy thoái rừng ở Việt Nam. Trong đó việc người dân chưa được trực tiếp tham gia vào công tác quản lý, bảo vệ rừng là một trong những nguyên nhân quan trọng nhất. Ở nhiều địa phương chính quyền và các cơ quan chuyên môn chưa có được một giải pháp hữu hiệu nhằm thúc đẩy, lôi kéo sự tham gia của cộng đồng trong công tác quản lý, bảo vệ và phát triển tài nguyên rừng. Những kinh nghiệm bản địa, luật tục và thể chế truyền thống vẫn chưa được nhận diện, nhìn nhận và sử dụng một cách đúng mức. Song những kinh nghiệm đó vẫn chưa được vận dụng, phát huy và lồng ghép một cách có hiệu quả với những thể chế và luật pháp của Nhà nước trong quản lý, bảo vệ và phát triển rừng [20].

Cao Bằng là tỉnh có nhiều tiềm năng về phát triển rừng cộng đồng, theo số liệu thống kê thì Cao Bằng có đến 24.479 ha đất rừng do cộng đồng quản lý [2]. Trong vài năm gần đây, xuất phát từ yêu cầu quản lý rừng, Cao